

Значення суддівства в сучасному спорті

Паєвський В. В., Прошкін Н. О.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. В статті розглядаються теоретичні питання значення суддівства в сучасному спорті, зокрема у волейболі. Приведені історичні та сучасні факти суддівства у спорті.

Ключові слова: суддівство змагань, інститут суддівства, спортивна боротьба.

На сьогодні поняття «Суддівство змагання» дуже багатогранне і включає: суддів, систему їх підготовки, фахівців, що займаються розробкою правил і етичних норм змагання, організаторів змагань, різного роду комітети і комісії, вирішальні конфліктні ситуації, професійні спілки суддів, фахівців, які розробляють загальні принципи визначення переможців.

На стадії формування суддівства спортивних змагань суддями були самі суперники, в наступному цю функцію стали виконувати глядачі і тільки потім з'явилися спортивні судді. У ті далекі часи суддівство змагань реалізовувалося у вигляді певних норм у свідомості окремих людей або груп. Пізніше з'явилися особливі фахівці, виступаючи в ролі суддів, причому найчастіше ці функції пропонувалося виконувати людям, що мають високий соціальний статус. Тому і нині посада судді є почесною і престижною.

З розвитком спорту і еволюцією спортивного змагання виникла громадська необхідність створення інституту суддівства. В той же час спорт – це суперництво, прагнення показати результат на межі можливостей, перемогти в спортивній боротьбі [3].

У своєму розвитку спорт досяг таких висот, коли все важче і важче стає об'єктивно оцінити і точно зафіксувати показаний результат або визначити перевагу одного спортсмена над іншим. Ця обставина вказує на те, що сучасний спорт (особливо спорт вищих досягнень) потребує досить розвиненого інституту суддівства [1]. Чим вище ранг турніру, тим сильніші вимоги до роботи спортивних арбітрів [5].

Розширення функцій судді в сучасному спорті, ускладнення завдань суддівства й змісту спортивної діяльності обумовлюють підвищення вимог до особистості спортивного судді [2]. Сьогодні, на думку фахівців, він повинен мати сучасну освіту, володіти високим рівнем інтелектуального, морального, етичного розвитку, глибоким знанням теорії й практики спорту. Найважливішими характеристиками спортивного судді є ідейна й моральна чистота, добропорядність і чесність, безмежна любов до спорту, що безпосередньо впливає на якісний розвиток змагального процесу. Змагання, у яких тренери практично перевіряють й оцінюють якість спільної тренувальної роботи зі своїми вихованцями, служать ланками, якими піднімається в постійному розвитку волейбол [3].

Однак доводиться констатувати, що об'єктивність суддівства в сучасному

спорті часто викликає сумнів, як з боку спортсменів і фахівців, так й уболівальників. Особливо це проявляється в тих видах спорту, де рішення судді ґрунтується на його особистій, суб'єктивній думці. Насамперед, до таких видів спорту можна віднести спортивні ігри [2, 3].

Як й у будь-якій діяльності, у суддівстві можна виділити труднощі об'єктивні й суб'єктивні. Їхня питома вага для забезпечення ефективності суддівства різна і змінюється не тільки від матчу до матчу, але й у процесі самого матчу [3, 4, 6].

Об'єктивні труднощі суддівства полягають першу чергу в особливому положенні, що займають арбітри, як представники спортивних законів. Від суддів очікують абсолютно об'єктивних і безпомилкових рішень, однак справедливо стверджувати, що в суддівстві можливі помилки, як й у будь-якій іншій діяльності.

Разом з тим, яким компетентним суддівство не було, неможливо очікувати повної задоволеності від нього всіх зацікавлених осіб. Більшість відомих авторів відзначає, що команди, які програли дають суб'єктивні, як правило, некоректні оцінки суддівства. З іншого боку, переможці, не дуже часто, характеризують суддівство в змаганнях найвищою мірою позитивно [2].

Серед факторів, що негативно впливають на суддівство змагань з волейболу, виділяються специфічні особливості організації змагань, що полягають у їхньому тривалому характері, частих роз'їздах, довільному чергуванні змагань різних вікових груп і категорій, у результаті чого діяльність арбітрів не підкоряється умові поступового наростання ступеня труднощів, систематичного розвитку стану тренуваності, що й призводить до перепадів у рівні суддівства й суддівської форми арбітра [1].

Негативно позначаються на діяльності арбітрів і тривалі перерви у випуску методичної літератури, слабе віддзеркалення питань суддівства в науково-методичній літературі, відсутність методики відбору і навчання цієї діяльності, яке зумовило помітне відставання майстерності арбітрів від рівня розвитку цього престижного виду спорту [2].

У зв'язку з цим є важливим вдосконалення підготовки і перепідготовки суддів різної кваліфікації.

Література

1. Згоба В. Структура рухової активності суддів у гандболі / В. Згоба. // Молода спортивна наука України: Збірник наукових праць з галузі фізичного виховання та спорту. Вип. 9. – Л., 2005 – Т.1. – С. 8–10.
2. Курдюков А. Б. Построение процесса начальной профессиональной подготовки судей по волейболу: автореф. дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры» / А. Б. Курдюков – М., 2005. – 27 с.
3. Офіційні волейбольні правила 2015–2016 р.р. схвалені XXXIV-м Світовим Конгресом ФІВБ в 2014 році.
4. Паєвський В. В. Напрями удосконалення професійної підготовленості суддів з волейболу / Паєвський В. В., Кравчук К. Р. // Проблемы и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях // Сборник статей X международной научной конференции, Белгород–Харьков, 2014. – С. 106–109.

5. Помещикова І. П. Підвищення рівня спеціальної підготовленості молодих баскетбольних арбітрів / І. П. Помещикова, Н. О. Пашенко, О. Д. Печников. // Слобожанський науково-спортивний вісник – 2013. – №. 5. – С. 192 – 195.

6. Цукерман М. И. Деятельность в соревновательном процессе и методика подготовки судьи по волейболу: автореф. дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры» / М. И. Цукерман – М., 2003. – 25 с.

Інформація про авторів:

Паєвський Володимир Валерійович – доцент кафедри спортивних та рухливих ігор, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Харківська державна академія фізичної культури

Прошкін Микита – студент магістратури
Харківська державна академія фізичної культури

Поступила в редакцію 10.01.2017